

”Nici o durere nu poate să se asemene cu acea durere când își vede omul nu numai pieirea sa, ci vede deodată și pieirea unei patrii, a unei națiuni întregi mai fără nici o sperare de ridicare din acea pieire.”

(Timotei Cipariu)

TIMOTEI CIPARIU – erudit român transilvănean, cleric greco-catolic, lingvist, istoric, teolog, pedagog și orientalist, membru fondator al [Academiei Române](#), primul vicepreședinte, apoi președinte al Asociației Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român - [ASTRA](#), „părintele filologiei române”.

S-a născut la 21 februarie 1805, în satul Pănade, județul Alba.

- S-a stins din viață în 3 septembrie 1887, la Blaj.

STUDII: gimnaziul, cursul filosofic și Seminarul teologic (1822-1825) la Blaj, unde se formează în cultul Școlii Ardelene; autodidact, învață 12 limbi vechi și moderne.

ACTIVITATE: Se consacră carierei didactice, în școlile Blajului (1825-1873): profesor de limba română și filozofie la gimnaziu și seminar; director al gimnaziului (1854-1875); preot greco-catolic, canonic, vicar, prepozit mitropolitan; proprietar de tipografie și editor (1833-1866) de cărți, gazete, reviste, răspândite la românii de pretutindeni.

În perioada Revoluției de la 1848 din Transilvania, Timotei Cipariu a fost unul din cei 10 secretari ai Adunării de la Blaj de pe Câmpia Libertății, unul dintre autorii celor 11 puncte prezentate Adunării, principalul redactor al petițiilor adresate împăratului și face parte din delegația română trimisă la Viena pentru a prezenta împăratului revendicările românilor.

A fost membru fondator (1861) al ASTREI, fiind primul vicepreședinte (din 1878); fondator al Societății pentru teatru românesc (Brașov, 1870); membru activ al Societății Germane de Orientalistică de la Berlin; membru fondator (1866) și vicepreședinte al Soc. Academice Române (din 1867).

A avut un rol însemnat în dezvoltarea învățământului din Transilvania. Continuator al ideilor Școlii Ardelene, Timotei Cipariu lărgeste sfera cercetărilor lingvistice românești, abordează exhaustiv studiul romanității limbii române, fiind primul care aplică în lingvistica română metoda de cercetare comparativ- istorică. Timotei Cipariu propune unificarea limbii pe baza ortografiei și consideră principiul etimologic ca unicul mijloc de realizare a acesteia; el va combate exagerările latinizante ale lui A.T. Laurian și I. Massim propunând unificarea pronunțării pe baza celei muntenești. Editează, folosind alfabetul latin, publicațiile pe baza celei muntenești. Editează, folosind alfabetul latin, publicațiile „Organul luminării” (1847-1848) devenit „Organul național” și „Învățătorul poporului” (1848); „Archivu pentru filologie și istorie” (Blaj, 1867-1872).

Timotei Cipariu a fost una dintre cele mai pregnante personalități ale culturii românești de la jumătatea secolului al XIX-lea. Și-a format încă din adolescență o pregătire vastă și multilaterală.

Poliglotismul său era puțin obișnuit: cunoștea limbile greacă, latină, ebraică, arabă, siriană, turcă, persană, spaniolă, italiană, germană, engleză, maghiară. Deși cu o serioasă formație teologică, Cipariu a fost receptiv la ideile iluministe.

OPERA:

- *Ecloga. Întru mărirea Măriei Sale... Domnu D. Ioan Lemenyi...* (Blaj, 1833);
- *Extract de ortografie cu litere latinești* (Blaj, 1841);
- *Elemente de limba română după dialecte și monumente vechi* (Blaj, 1854);
- *Scientia Sântei Scripture* (Blaj, 1854);
- *Acte și fragmente românești pentru istoria Bisericii române* (Blaj, 1855);
- *Compediu de gramateca limbei române* (Blaj, 1855);
- *Crestomație sau Analecte literare din cărțile mai vechi și nouă românești, tipărite și manuscrise, începând de la secolul XVI până la al XIX, cu Notiță literară* (Blaj, 1858);
- *Gramatica limbii latine* (2 vol., traducere după M. Schinagl, Blaj, 1857- 1860)
- *Elemente de poetică, metrică și versificațiune* (Blaj, 1860);
- W.T. Krug, *Elemente de filosofie* (2 vol., traducere, Blaj, 1861-1863);
- *Portarea de buna cuvienția între oameni* (Blaj, 1855; ed. a II-a, Sibiu, 1863);
- *Principia de limbă și de scriptură* (ed. I, Blaj, 1856; ed. a II-a, Blaj, 1866);
- *Începutul creștinărei la români* (Blaj, 1866);
- *Gramateca limbei române, I Analitica, II Sintetica* (București, 1869-1877);
- *Despre limba română. Supliment la Sintactică* (Blaj, 1877);

Postume:

- *Călătorie în Muntenia* (în vol. *Prietenii istoriei literare I*, publicat de Al. Lupeanu Melin, București, 1931);
- *Început de autobiografie* (ed. de Șt. Manciulea, Blaj);
- *Jurnal* (ed. îngrijită, prefață, note și glosar de Maria Protase, Cluj-Napoca, 1972);
- *Poezii* (ed. îngrijită și prefață de N. Albu, Cluj-Napoca, 1976);
- *Discursuri* (ed. îngrijită, antologie și glosar de Ștefan Manciulea și Ion Buzași, pref. și bibliografie de Ion Buzași, Cluj-Napoca, 1984);
- *Opere. I* (ed. îngrijită de Carmen Gabriela Pamfil, introd. de Gavril Istrate, București, 1987);
- *Epistolar 1836-1877* (cuvânt înainte de Eugen Simion, text îngrijit, studiu introductiv și note de Ioan Chindriș, București, 2005)

Bibliografie

- Ioan Chindriș, *Un memorial de călătorie a lui Timotei Cipariu*, în "Steaua", Cluj-Napoca, XXI, 1970, nr.5, (244), p.114-122.
- Ioan Chindriș, *Timotei Cipariu, vilegiaturist*, în "Manuscriptum", (Muzeul Literaturii Române, București), VII, 1976, nr.3, p.74-78.
- Ioan Chindriș, *Elocința patriotică a lui Timotei Cipariu. Un discurs din 1862*, în "Manuscriptum", (Muzeul Literaturii Române, București), XI, 1980, nr.3, p.21-37.
- Ioan Chindriș și Niculina Iacob, *Biblia lui Timotei Cipariu*, în "Astra blăjeană", X, 2005, nr. 2(35), p.5.
- Niculina Iacob și Ioan Chindriș, *Biblia de la București și experimentul latinizant al lui Timotei Cipariu*, în ***Școala Ardeleană, II, volum coordonat de Ioan Chindriș, Oradea, 2007, p. 156-166.
- *Elena Solunca Moise, Un patriot luminat, în "Ziua", XI, 2005, nr. 3264, 7 martie, p. 12.*